

СТРАТЕГИЈА РУРАЛНОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ НЕГОТИН 2013 – 2018

УВОД

Дефиниција руралног развоја

Рурални развој* представља синтезу свих оних активности усмерених ка унапређењу квалитета живота руралног становништва, очувању руралног амбијента и одрживом коришћењу његових ресурса.

Унапређење квалитета живота руралног становништва у директној је корелацији са активностима усмереним ка смањењу сиромаштва које је врло често главна карактеристика руралних подручја упркос близини и доступности природних ресурса. Оваква ситуација резултат је комплексних социо-економских процеса кој су имају своје негативне ефекте на развој руралних подручја.

Рурално подручје

Према актуелним дефиницијама, под руралним подручјем подразумевају се подручја ван урбаних области која карактерише мала насељеност, низак ниво прихода, велики проценат пољопривредних површина и доминантна заступљеност пољопривредне производње.

Рурални развој у Србији

На основу својих демографских показатеља, карактеристика пољопривредне производње, структуре бруто националног дохода, Србија се може класификовати као претежно рурална земља, то јест као земља чијих преко 85% територије чине рурална подручја у којима живи преко 55% укупне популације. Имајући у виду да 23% радно способних становника ради у пољопривреди и њој сродним делатностима тако стварајући око 40% укупног бруто националног дохода, јасно је колики значај за Србију представљају потенцијали који се налазе у руралним областима а пре свега у пољопривреди као бази ове области. Незадовољавајуће стање у пољопривреди као резултат узрочно последичних веза између урбанизације, индустријализације, демографских, друштвених и системских промена има директан утицај на дефинисање стања укупног руралног развоја у Србији

Подршка руралном развоју пружа се и кроз различите мере за стимулисање руралног развоја и пољопривредне производње које су осмишљене и реализују се од стране министарстава Владе републике Србије.

---

* Практикум за рурални развој, Бранислав Милић 2012

Рурални развој у ЕУ

Европска унија дефинише рурални развој као мултифункционални концепт у коме рурални развој у односу на општедруштвени има четвороструку улогу: економску, еколошку, културолошку и социолошку. Руралне области у европској Унији имају посебан значај јер оне генеришу око 45% новостворене вредности, запошљавају око 53% радно способног становништва и покривају око 91% укупне површине ЕУ. Подршка руралном развоју у ЕУ дефинисана је кроз Заједничку пољопривредну политику „Common agricultural policy -САР ” за чије финансирање се у периоду 2007-2013 издваја око 43% укупног буџета ЕУ.

У оквиру актуелних мера подршке руралном развоју наглашавамо ЛЕАДЕР програм у оквиру кога се реализују пројекти засновани на узајамном препознавању и заступању интереса и циљева локалних акционих група (ЛАГ)

ОСНОВНИ ЦИЉЕВИ РУРАЛНОГ РАЗВОЈА

- * Изједначавање квалитета живота у руралним и урбаним подручјима
- * Задржавање становништва у руралним подручјима
- * Стварање услова за повратак становништва из урбаних у руралне области
- * Повећање конкурентности пољопривредне производње у циљу стварања већег дохода
- * Подршка свим економским, еколошким и друштвеним активностима локалног становништва

Географске, привредне, еколошке, социолошке и културне карактеристике општине Неготин су такве да она може бити сврстана у неколико различитих категорија али да пре свега може бити дефинисана као рурална општина, што је детаљније обрађено у даљем тексту Стратегије руралног развоја општине Неготин која је и настала као резултат реалне потребе за дефинисањем и управљањем развојним процесима у овој области.

Одређивање руралних подручја заснива се на густини популације, па се сходно томе, локалне јединице (нпр. општине) означавају као руралне уколико је густина насељености испод 150 становника по квадратном километру.

Имајући у виду чињеницу да општина Неготин има 36.879 становника и просечну густину насељености 34 становника /км² може се закључити да се територија општине Неготин може посматрати као рурална територија. Међутим, у циљу што специфичнијег и тачнијег дефинисања проблематике и потребних развојних процеса, мера и програма, ова Стратегија разматра пре свега рурално подручје општине које се налази ван територије самог града Неготина.

Рурални развој представља стални процес. Основни циљеви руралног развоја, и ако делују једноставно, у реалности су јако комплексни и тешки задаци за чије остваривање су потребне иницијативе, знање и ангажовање великог броја различитих заинтересованих субјеката.

Из наведених разлога, али пре свега у циљу даљег унапређења квалитета живота становништва у руралном подручју, Општина Неготин је приступила изради Стратегије руралног развоја.

СТРАТЕГИЈА РУРАЛНОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ НЕГОТИН

Стратегија руралног развоја општине Неготин има за циљ да пружи подршку планирању политике руралног развоја и унапређењу свих активности које доприносе унапређењу квалитета живота становништва у руралном подручју општине Неготин.

Овај нацрт Стратегије руралног развоја, као секторски стратешки документ, настао је као потреба да се на локалном нивоу испуне и развију могућности шире дефинисане Стратегијом одрживог развоја општине Неготин (СЛОП) поштујући смернице задате визијом, циљевима и приоритетима, пружајући оперативну подршку пројектима и активностима предвиђеним Акционим планом наведене СЛОРа

Полазну основу за израду Стратегије руралног развоја општине Неготин, представљају следећи извори:

- Стратешка документа Европске уније везана за рурални развој - Заједничка аграрна политика ЕУ (САП ЕУ),
- Национални програм руралног развоја РС од 2011-2013 године, као стратешки документ усвојен од стране Владе РС и,
- Стратешки развојни документи општине Неготин
- Стратегија одрживог развоја општине Неготин 2013 -2023
- Практикум за рурални развој
- Препоруке пројекта Сертификација рурално сензитивних општина

Заједничка аграрна политика ЕУ, у новије време, базирана је на подршци остваривању дохотка произвођача, као и на подршци концепта одрживе пољопривреде. Нова Заједничка пољопривредна политика ЕУ, као начин за подршку пољопривреди, користи мере руралног развоја, које се истовремено усмеравају не само ка пољопривредним произвођачима, него и према другим учесницима у руралном развоју.

Спровођењем прописаних мера Заједничке аграрне политике ЕУ, постижу се стратешки циљеви развоја пољопривреде у ЕУ >

1. Повећање конкурентности аграрног сектора;
2. Унапређење животне средине и руралног амбијента кроз подршку управљању земљиштем;
3. Унапређење квалитета живота у руралним подручјима и промоција диверзификације активности.

Усклађујући своје прописе са прописима ЕУ, Влада Републике Србије усвојила је крајем фебруара месеца 2011, Национални програм руралног развоја за период 2011 - 2013.

Овај документ представља први вишегодишњи документ у Србији који је званично усвојен, а бави се мерама руралног развоја. У креирању овог документа учествовали су поред представника Министарства пољопривреде, шумарства и

водопривреде и представници невладиних организација, као и представници асоцијација пољопривредних произвођача, удружења и задруга.

Националним програмом руралног развоја 2011-2013 прописане су мере за подршку приоритетним секторима пољопривреде и то производњи житарица и индустријског биља, меса и млека, воћа, винове лозе и поврћа. Реализацијом прописаних мера требало би да се постигну зацртани стратешки циљеви руралног развоја и то:

1. Одрживо унапређење пољопривредног и прехранбеног сектора путем циљаних инвестиција ради унапређења и повећања њихове конкурентности
2. Унапређење стандарда безбедности хране, ветеринарских и фитосанитарних стандарда, стандарда заштите животне средине и других стандарда у складу са правним тековинама ЕУ
3. Одрживи развој руралне економије и руралних области, опште подстицање проширења пољопривредних активности на селу.

Националним програмом руралног развоја креиране су мере руралног развоја, којима се посебна пажња поклања одређеним старосним категоријама становништва, односно становницима руралних подручја млађим од 40 година, као и произвођачима који се производњом баве у пределима са отежаним условима привређивања или у маргиналним областима, а све у циљу задржавања младих људи у руралним подручјима.

Стратегија локалног одрживог развоја општине Неготин - СЛОП

Стратегијом локалног одрживог развоја општине Неготин за период 2012-2012 дефинисана су три развојна приоритета општине Неготин и то:

1- Економски развој са следећим дефинисаним стратешким циљевима:

Унапредђење рада општинске администрације
Унапређење и модернизација пољопривреде
Побољшање услова за развој и унапређење туризма
Институционална подршка развоју туризма
Развој инфраструктуре
Јачање и развој локалне привреде

У оквиру развојног приоритета 1- Економски развој, дефинисани су следећи специфични циљеви

Едукација пољопривредника и подршка удруживању
Повећање обима и капацитета пољопривредне производње и прераде
Изградња, унапређење и развој туристичке инфраструктуре
Јачање капацитета запослених у туризму
Институционална подршка развоју туризма
Изградња, унапређење и развој инфраструктуре

Подизање капацитета радне снаге
Унапређење услова за инвестирање
Подршка развоју предузетништва и МСП сектору

2. Друштвени развој са следећим дефинисаним стратешким циљем:

Унапређење капацитета локалне заједнице за квалитетније задовољење потреба свих становника

У оквиру развојног приоритета 2- Друштвени развој, дефинисани су следећи специфични циљеви:

Унапређење капацитета кроз капиталне инвестиције и одржавање објеката и опреме
- Унапређење стручних и професионалних капацитета и модернизација у друштвеном сектору

3. Заштита животне средине са следећим дефинисаним стратешким циљем:

Заштита и коришћење природних ресурса у складу са принципима одрживог развоја

У оквиру развојног приоритета 3 - Заштита животне средине, дефинисани су следећи специфични циљеви:

- Унапређење рада општинске администрације
- Унапређење система за управљање чврстим комуналним
- Унапређење нивоа еколошке свести грађана
- Побољшање квалитета ваздуха
- Успостављање система рационалног газдовања енергијом

У овим наведеним приоритетима, припадајућих стратешких и специфичних циљева у Стратегији одрживог развоја дефинисана је релевантна листа пратећих Програма и пројеката за које је урађен и Акциони План.

Из контекста проблематике руралног развоја општине Неготин, сви наведени развојни приоритети и стратешки циљеви се у одређеној мери баве проблемима унапређења квалитета живота у руралним срединама на директан или индиректан начин.

У даљем тексту документа Стратегије руралног развоја, у делу који следи, наведени су Програми који се могу сматрати изузетно важним за рурални развој општине Неготин.

Програми у области економског развоја:

Подршка удруживању и задругарству и едукације пољопривредних произвођача
Развој воћарства, виноградарства, сточарства и пчеларства
Унапређење складишних и прерадних капацитета и опреме
Туристичка валоризација пивница и производње вина
Туристичка валоризација комплекса Вратна, Мокрањских стена и тока реке Замне
Развој културно историјског туризма
Развој сеоског , ловног и планинског туризма
Санација локалних путева и путева у функцији туризма
Уређење водопривредне инфраструктуре
Програми подршке предузетништву

Програми у области друштвеног развоја:

Унапређење капацитета у области социјалне и здравствене заштите, увођење нових услуга
Реконструкција сеоских амбуланти
Унапређење инфраструктуре у области образовања (сеоске школе)
Усклађивање образовних профила у Пољопривредној школи и осталим школама са потребама локалне привреде
Унапређење капацитета у области спорта и културе (сеоски домови културе, спортски терени)

Програми у области заштите животне средине:

Израда генералног пројекта водоснабдевања , евакуације и пречишћавања отпадних вода свих насеља на територији општине Неготин
Израда студије праћења и контроле квалитета пијаће воде у сеоским месним заједницама
Уклањање амброзије на територији целе општине
Израда плана пошумљавања и ветрозаштитиних појасева на територији целе општине
Изградња недостајућих канализационих мрежа у селима
Проширење система сакупљања отпада на све месне заједнице

Метода израде стратегије

У првој фази израде Стратегије руралног развоја општине Неготин оформљена је радна група и дате су генералне смернице за израду Стратегије и утврђен концепт исте.

У другој фази, применом аналитичке методе, вршено је прикупљање потребних информација неопходних за израду Стратегије, а у циљу упознавања са досадашњим сазнањима везаним за посматрану територију као и проучавање, систематизација и обрада прикупљених података.

У трећој фази чланови радне групе приступили су анализи постојећег стања у руралном развоју општине Неготин, урадили СВОТ анализу руралног развоја, дефинисали развојне приоритете као и листу развојних мера која је усклађена са развојним приоритетима, стратеским и специјалним циљевима, програмима и пројектима дефинисаним у СЛОРу и у одређеним аспектима допуњена новим пројектним идејама.

У четвртој фази нацрт Стратегије је представљен јавности, представницима МЗ, представницима удружења пољопривредника и приватних предузетника на анализу и евентуалне измене и допуне.

У петој фази инплементације сугестија и предлога достављених од наведених партнера Нацрт стратегије дат је на усвајање Скупштини.

Имајући у виду секторски карактер Стратегије руралног развоја која представља детаљнију разраду једне области генерално представљене у Стратегији локалног одрживог развоја општине Неготин, која је урађена применом партиципативне методе, као и чињеницу да су у току израде Стратегија руралног развоја општине Неготин у њено креирање су укључени сви релевантни субјекти уз могућност да утичу на измену садржаја исте, може се претпоставити да је тиме задовољен праг учешћа шире јавности у његовој изради. Појам „партиципативног“ у овом случају означава неауторитативни начин израде Стратегије кроз партнерски однос свих заинтересованих група и појединаца, представника локалне самоуправе, али и других организација, са креаторима програма, у потрази за најбољим решењима која се тичу њихових заједничких интереса.

СВОТ анализа, која је креирана приликом израде Стратегије руралног развоја, заснована је на тумачењу прикупљених и обрађених статистичких података, затим на сазнањима стеченим проучавањем података из Стратегије одрживог развоја општине Неготин као и на стручном знању и практичном и професионалном искуству чланова радне групе за израду Стратегије руралног развоја и осталих укључених актера.

СТРАТЕГИЈА РУРАЛНОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ НЕГОТИН

Општи циљ

Општи циљ Стратегије руралног развоја општине Неготин је да се дефинисањем Приоритета руралног развоја и потребних мера за реализацију истих створе предуслови за **економски просперитет руралног подручја општине Неготин** кроз побољшање услова за живот и рад становништа на руралном подручју и равномерни развој на целој територији општине Неготин

Реализацијом мера предложених овим програмом, а у циљу постизања општег економског развоја територије за коју се Стратегија израђује, стварају се повољнији услови за лакше упошљавање руралног становништа и могућности да се кроз диверзификацију активности на селу створе могућности за остваривање прихода не само од пољопривредне производње већ и од других грана и делатности, чиме се постиже мања зависност руралног становништва од пољопривреде, као основне и назначајније гране привреде у руралним подручјима.

Специфични циљеви

Поред опште потребе да се Стратегијом руралног развоја допринесе економском развоју руралног подручја, Стратегија има за циљ да допринесе следећим специфичним циљевима:

- бољој организацији пољопривредних произвођача
- квантитативном и квалитативном унапређењу пољопривредне производње
- стварању услова за диверзификацију руралне економије
- побољшању услова за живот на селу
- ублажавању негативних миграционих процеса

Реализацијом мера наведених у Стратегији и постизањем општих и посебних циљева, могуће је дугорочно гледано, обезбедити уравнотежен развој руралних средина и то на бази кориштења свих расположивих људских и материјалних ресурса, са посебним акцентом на коришћење природних ресурса, чиме ће се утицати на опстанак становништва на оним подручјима где су присутни миграциони процеси

Непосредним учешћем у имплементацији и финансирању мера предвиђених овом Стратегијом, локална самоуправа доприноси јачању својих капацитета за управљање руралним развојем, а локална заједница показује спремност да се прилагоди променама у окружењу, променама на тржишту, надолazeћим европским и регионалним интеграцијама, што ће убудуће бити одлучујући фактор у њеном укупном развоју.

ОПШТЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ОПШТИНЕ НЕГОТИН

Општина Неготин представља природну географску целину, економски повезан простор који поседује изграђену комуникацију међу 39 насељених места, са Неготином као урбаним насељем градског типа које представља гравитациони, просторни, економски и историјски и административни центар.

Општина Неготин спада у ретко насељено подручје са 34 становника по 1км². У односу на републички просек који износи 85 становника по 1км², густина насељености у 2011. у општини Неготин износи 45,05 % од републичког просека.

Површина:	1.089 км ²
Број насеља:	39
Број становника попис 2011	36.879
Густина насељености	34/ км ²
Катастарске општине:	42
Месне заједнице:	47
Месне канцеларије:	38
Округ:	Борски
Географска ширина:	44° 13' 0" – 44° 30' 0"
Географска дужина:	22° 15'00" - 22° 31' 60"

Из горњих података се може видети да укупна површина општине Неготин износи 1.089км² што је 1,9% од укупне површине територије Републике Србије. На територији општине Неготин се налази обухвата 39 насељених места.

Општина Неготин се граничи на северу са општином Кладово, северозападно и западно са општином Мајданпек, југозападно са општином Бор, јужно са општином Зајечар, југоисточно и источно са НР Бугарском у дужини од 41км и североисточна граница је са Републиком Румунијом у дужини од 35,5км током међународне реке Дунав. Дужина државне границе сувоземне износи 31км, а водене 45,5км.

До Неготина се из Београда може доћи међународним путем Е 75 преко Параћина (300 км), преко Смедерева, Пожаревца и Мајданпека (290 км), или Дунавском магистралом, преко Доњег Милановца (250 км). Од Ниша је удаљен 150 км, Зајечара 57км, најближег града у Бугарској Видина 55 км, а од најближег града у Румунији, Турну Северина 80 километара.

Насеља

На територији општине Неготин налази се 39 насељених места и то град Неготин и села: Александровац, Браћевац, Брестовац, Буковче, Вељково, Видровац, Вратна, Дупљане, Душановац, Јабуковац, Јасеница, Карбулово, Кобишница, Ковилово, Мала Каменица, Малајница, Милошево, Михајловац, Мокрање, Плавна, Поповица, Прахово, Радујевац, Рајац, Речка, Рогљево, Самариновац, Сиколе, Слатина, Смедовац, Србово, Тамнич, Трњане, Уровица, Црномасница, Чубра, Шаркамен и Штубик и 42 катастарске општине.

Клима

Географски положај и карактеристике рељефа условљавају извесне специфичности у погледу климе општине Неготин. Наиме, присутне су велике разлике између максималних и минималних температура, што је одлика континенталне климе. Подручје општине Неготин карактерише велики број сунчаних дана у току године, чак 265 што Неготин сврстава у један од најисплатљивијих простора за постављање соларних паркова и коришћење соларне енергије.

Рељеф

Према висинским зонама, терен се може грубо поделити на три целине:

- зона са надморским висинама испод 300м. Ово су висине које преовлађују на овом простору (преко 70%, односно 785км²);
- зона са 300-800м (297км², односно око 27%);
- зона са висинама преко 800м (само око 0,6% или 7км²).

Историја, традиција и културно наслеђе

Богато културно наслеђе које укључује разноврсне садржаје који потичу из различитих периода бурне историје овог краја, почев од археолошких налазишта из доба неолита, преко остатака римске културе (археолошко налазиште Врело Шаркамен), средњевековних манастира (Буково, Вратна, Короглаш) до споменика из новије историје (градске цркве, комплекс мокрањчеве куће...), образовних институција, развијеним културним, музичким и етно манифестацијама, чине Неготин једном од значајних тачака у историји Србије али и у области културног и етно туризма Источне Србије.

Водни ресурси

Од површинских вода на територији општине Неготин најзначајнији је Дунав, који је источна граница општине према Румунији и река којој гравитирају све остале воде. Хидролошки, на другом месту по важности је Тимок а затим Слатинска, Замна, Јасеничка и Сиколска река које настају на крајњем западу општине испод врхова Мироча, В. Гребена и Дели Јована, дренирајући око 90 % проучаваног простора и уливајући се у Дунав и Тимок.

На подручју општине Неготин налази се један од најзначајнијих капацитета за производњу енергије - хидроелектрана "Ђердап 2".

На подручју општине Неготин веће коришћење обновљивих извора енергије могуће је остварити путем малих хидроелектрана (МХЕ), сунчеве и геотермалне енергије, биомасе и енергије ветра. На основу мерења потенцијала ветра предвиђена је градња фарме ветроелектрана снаге 45 MW на подручју села Плавна у околини Неготина. Поред наведене локације постоје и друге локације које су интересантне за изградњу ветропаркова.

Становништво

Становништво као основна претпоставка привредног развоја анализирано је са циљем да се утврди да ли постоји адекватан људски потенцијал за диверсификацију руралне економије. Основна карактеристика становништва ове територије је дуга традиција у бављењу разним видовима пољопривредне производње. У социолошком смислу становништво је привржено традиционалним вредностима и очувању обичајних наслеђа. На територији од 1.089 км² живи 36.879 становника (Први резултати Пописа 2011) односно 34 становника на 1 км², што општину Неготин сврстава у ретко насељено подручје.

Статистика показује да је у периоду 1981-2011.године, забележен пад броја становника у општини Неготин за 27.021 становника .

7.1. Број и структура запослених

Од 90.тих година прошлог века број запослених у општини Неготин је са 10.736 сведен на 6.921 радника у 2008. У структури укупне запослености и даље доминира сектор предузећа и осталих организација (74%).

Укупна запосленост у свим областима делатности (годишњи просек у 2011. години) на подручју општине Неготин била је 6.422 лица (4.887 у друштвеном и 1.535 у приватном сектору).

Ако у укупну запосленост укључимо и индивидуалне пољопривреднике који сами плаћају доприносе за пензијско-инвалидско осигурање онда је у 2011. години било запослено 8.824 лица.

Број индивидуалних пољопривредника који уплаћују доприносе за пензијско и инвалидско осигурање по подацима достављеним од Фонда ПИО о осигураним пољопривредницима је 2.402 за општину Неготин (просек март 2011. године - последњи подаци којима Фонд располаже).

Ако посматрамо запосленост по делатностима запажа се да је највећи број запослених у здравству и социјалном раду, у образовању, затим у производњи електричне енергије и гаса, прерађивачкој индустрији, трговини, саобраћају. Запослених у делатности рибарства није било.

Посматрано према годинама живота највише је незапослених лица између 40-44 година живота и то 13,97% затим следе лица између 35-39 година живота и то са 13,51%, учешће лица између 25-59 година живота са 12,5%, учешће лица између 45-49 година износи 11,69%, учешће лица између 55-59 година износи 11,69%, док је најмање незапослених лица узраста од 15-19 година са учешћем од 2,1% у укупној незапослености

Структура незапослених лица према квалификацијама није се значајније мењала. Највећи број незапослених је неквалификованих лица, затим лица са ИВ степеном стручне спреме, са ИИИ, ИИ, ВИ, ВИИ, В ССС. Учешће жена у неквалификованој радној снази је највеће и износи 48,9%.

У структури незапослених лица према полу највеће учешће имају мушкарци 52.21%.

Инфраструктура

Друмски саобраћај

Мрежу путева на територији општине Неготин чине: магистрални, регионални и локални путеви. Укупна дужина путне мреже на територији општине Неготин износи 453 км од чега 345 км са савременим коловозом.

Најважнији комуникацијски правац представљају саобраћајнице највишег реда и то: магистрални пут број 24 и 25. Кроз општину Неготин магистрални путеви протежу се у дужини од 89км.

Регионална путна мрежа значајна је са становишта допуне магистралне мреже у погледу прихватања саобраћајних токова значајних за општину и шире подручје. Дужина регионалне путне мреже кроз општину Неготин износи 143 км од чега је 113 км са савременим коловозом.

Локална путна мрежа на територији општине Неготин обухвата 33 локална пута који као терцијалне саобраћајнице по важећим прописима спадају у категорију најнижег реда. Укупна дужина локалних путева износи 221 км с тим што 144 км има савремени коловоз.

Железнички саобраћај

На подручју општине Неготин, долином Тимока налази се траса пруге Ниш – Прахово. Пруга је нормалног колосека ширине 1.435 мм. Дужина пруге на целом потесу износи 184км и 600 метара. Сеоска насеља која се налазе поред трасе пруге су Прахово, Кобишница, Мокрање, Вељково, Рогљево, Рајаци Браћевац

Речни саобраћај са луком

Систем речног саобраћаја на подручју општине Неготин везан је за Дунав као међународни пловни пут и пристаниште које се налази на овом подручју.

Дунав представља најважнију речну магистралу средње и југоисточне Европе, европски коридор ВИИ и има огроман значај за међународну робну размену. Међу стратешким републичким приоритетима до 2014. године посебна пажња даје се развоју најзначајнијег речног коридора – Дунаву, односно развоју Коридора 7, дужине 2.500 км, који је део Трансевропског пловног пута (Рајна – Мајна – Дунав), и повезује Северно са Црним морем на укупној дужини од 3.505 км.

Лука "Прахово" се налази на десној обали Дунава (км 861), представља последњу излазну луку на територији Србије и налази се 4 км низводно од ХЕ "Ђердап" ИИ. Повезана је железницом и друмским саобраћајницама са другим деловима Србије. Села или њихови атари, која се налазе на обали или Дунава у општини Неготин су Михајловац, Мала Каменица, Душановац, Прахово и Радујевац

Систем веза

Систем веза представља саставни део саобраћајне инфраструктуре и основу управљања, усмеравања и реализације развојних приоритета. Због тога исте данас добијају значајније место у извршавању низа привредних и друштвених делатности као и информисања становништва у општини Неготин.

Здравствена и социјална заштита

Здравствену заштиту на територији општине Неготин пружају Здравствени центар Неготин и више приватних амбуланти. Здравствени центар Неготин се састоји из Дома здравља и Опште болнице.

Стратегија развоја социјалне заштите општине Неготин за период 2009-2013. године је документ чији је циљ унапређење задовољења социјалних потреба и

проблема грађана, као и подизање квалитета услуга социјалне заштите на подручју општине.

Кључни актери у области социјалне заштите на подручју општине Неготин су Центар за социјални рад Неготин, Црвени крст и удружења – Удружење ментално недовољно развијених особа „Дуга“ и Удружење глувих и наглувих.

Образовање

Општина Неготин је мултиетничка и мултикултурална средина која има дугу традицију у образовном систему. Територијални размештај установа образовања у општини Неготин задовољава потребе становништва дефинисан је Одлуком о мрежи основних школа на територији општине Неготин („Службени лист општине Неготин“, број:23/2011 од 05.12.2011. године).

Мрежу установа образовања чине: једна васпитно образовна установа предшколског образовања, дванаест основних школа (од којих је једна основна школа за образовање деце са сметњама у развоју и основна музичка школа) и четири средње школе. Имајући у виду, актуелне демографске трендове, процењује се да су садашњи капацитети школских објеката довољни али да је потребно њихово реновирање, санирање и набавка савремене опреме и средстава за извођење наставе.

Стање животне средине

Оцена квалитета животне средине на одређеној територији врши анализом и оценом стања квалитета ваздуха, воде и земљишта као и мерењем нивоа буке

Анализа и оцена стања квалитета ваздуха

Општину Неготин одликује ваздух релативно доброг квалитета. Аерозагађење карактеристично је само за поједине локације, односно активности. На територији општине Неготин главни енергетски потрошачи идентификовани су на подручју градског насеља Неготин и у индустријској зони Прахова. Индустријска загађења ваздуха потичу такође од продуката сагоревања енергетских горива, али и гасова и чврстих честица из технолошког процеса.

Саобраћај као извор загађења ваздуха је изражен у граду. Магистрална саобраћајница пролази кроз центар града и представља велики извор загађујућих материја. Транзит према граничном прелазу за Бугарску и према ИХП Прахово и луци Прахово, такође пролази кроз град.

Поред уобичајеног загађења од саобраћаја, у овом случају постоји стална опасност због транспорта опасних материја. Систематска и континуирана праћења квалитета ваздуха на територији општине врше се само на једном мерном месту –

Главној метеоролошкој станици Неготин. Мерења врши Републички хидрометеоролошки завод Србије.

Анализа и оцена стања квалитета вода

Вода за пиће

ЈКП »Бадњево« Неготин, обавља делатност водоснабдевања града Неготина у пет месних заједница са 5 изворишта. Вода се допрема из рени-бунара. У општини Неготин око 31% домаћинстава прикључено је на градски водовод, а у самом граду Неготину 100%. Укупна дужина водоводне мреже износи око 135 км а дужина градске је око 120км већина сеоских насеља поседује сопствени водовод, док се одређени број насеља снабдева водом из копаних бунара.

Отпадне воде

Отпадне воде у Неготину које потичу из комуналних, атмосферских и индустријских извора испуштају се у градску канализациону мрежу општег типа. Укупна дужина канализационе мреже са кућним прикључцима износи око 115 км.

Проблем септичких јама је нерешен у сеоским месним заједницама. ЈКП „Бадњево“ поседује у свом организационом саставу постројење за пречишћавање отпадних вода, које није у функцији. У току је израда Пројекта реконструкције овог постројења за пречишћавање отпадних вода.

Осим градске канализације, као постојећи или потенцијални загађивачи површинских и подземних вода јављају се још и отпадне воде из кланице (реципијент главни мелиорациони канал), фарме свиња у Кобишници (реципијент канал К31) као и екстериторијална загађења – загађења Тимока рудничким водама из РТБ Бор и отпадним водама из индустријских постројења у Зајечару (пивара, стаклара, кожара) .

Анализа и оцена стања управљања отпадом, квалитета земљишта и нивоа буке

Отпад

Сакупљање, транспорт, депоновање и збрињавање отпада у Неготину обавља Јавно предузеће за комуналне делатности „Бадњево“ (ЈКП „Бадњево“) Неготин. Депонија смећа налази се на излазу из града Неготина, на месном путу за село Радујевац, а на 5 км од села Прахово.

Дивље депоније

Општине источне Србије успоставиле су међуопштинску сарадњу са циљем да на најбољи начин (регионално) реше проблеме управљања чврстим отпадом. Одабрана је локација "Халово" за регионалну депонију која је на територији општине Зајечар. У

оквиру регионалног управљања отпадом предвиђена је изградња трансфер станице на територији општине Неготин.

У току је израда пројекта центра за разврставање и привремено складиштење рециклабилног материјала и посебних токова отпада.

Земљиште

Земљиште је на територији општине Неготин, у мањој или већој мери деградиран различитим природним и антропогеним процесима. Најзначајнији антропогени фактор који доводи до загађивања земљишта јесте хемијска индустрија - ИХП Прахово.

Бука: Прецизних података о нивоима буке нема, јер се не врши мониторинг буке.

&

Стратегијом локалног економског развоја општине Неготин, дефинисани су стратешке области развоја - пољопривреда и туризам.

Пољопривреда

Општина Неготин је богата плодним пољопривредним земљиштем. Под пољопривредним површинама је око 65% укупне територије Општине, у чијој структури доминирају оранице, пашњаци и површине под виноградима и воћњацима. Пољопривредне површине захватају 70.338,1575 ха, од чега су 61.119,3460 ха обрадиве површине. Пољопривредно земљиште у државној својини износи 8290,7827 хектара. Погодности за мелиорацију доприносе могућем унапредјењу производње.

Виноградарство и винарство

Значајна карактеристика подручја општине Неготин је производња вина. Од друге половине 19. до средине 20. века, винарство је чинило једно од основних делатности становништва, захваљујући одговарајућем земљишту, изузетно повољним климатским карактеристикама, квалитетним сортама винове лозе, добром познавању процеса производње и повољном географском положају (могућност транспорта вина Дунавом). Данас се производња вина одвија Тимочком делу општине (Рајачко виногорје) и, захваљујући типичном етно амбијенту и традиционалном начину обраде, постао туристичка атракција (неготинске пивнице). Специфичност традиционалне производње вина у чувеним пивницама даје овим локалним винима посебан квалитет карактеристичан за овај регион, док пивнице са својом атрактивном архитектуром, осим производних капацитета, представљају јединствен туристички потенцијал који може бити занимљив за више категорија туристичке клијентеле.

Модерна производња вина одвија се у подунавском делу Општине (Михајловачко виногорје) са тенденцијом развоја и пробоја на шире, национално окружење.. Произвођачи грожђа у општини Неготин годишње произведу више од 300 вагона винских сорти у виноградима који су засађени на око 1.000 ха . Највећи проблем је пласман, како грожђа као сировине, тако и самог вина.

Удружење винара Неготинске крајине основано је 2005. године и чине га водећи винари Неготинске крајине. Удружење се бави унапређењем виноградарства и винарства, ради на увођењу новог модела географског порекла „Вина Неготинске крајине“.

Воћарство

Воћарство је заступљено на близу 1.000 ха јер као и за остале пољопривредне културе, подручје општине Неготин има идеалне услове и за развој воћарства (производња јабуке, брескве, круске и сливе)

Ратарство

Општина Неготин спада у подручја која су богата обрадивим пољопривредним површинама. Плодно земљиште и климатски услови на територији општине Неготин омогућују добре приносе у ратарској производњи, код стрних жита, уљаних и крмних култура.

У сетвеној структури најзаступљенија су стрна жита (пшеница 7000 ха, јечам 2000 ха, овас 600 ха, тритикале 500 ха, крмно биље 1000 ха), затим кукуруз 5000 ха и сунцокрет 4.000 ха. На близу 1000 ха се узгаја поврће. Све више се примењује пластенички начин гајења поврћа. Пашњаци и ливаде заузимају око 20.000 ха. Брдски део општине познат као сточарски крај са близу 5.000 грла говеда, 16730 оваца, 17750 свиња и 110000 живине.

Сточарство

Брдско-планински део општине познат је по сточарству са близу 5.000 грла говеда, 17.169 оваца, 17750 свиња и 110000 живине.

У општини Неготин бележи се сталан пад сточног фонда у целини, како у броју грла тако и у продуктивности. Овом паду допринеле су велике осцилације у цени стоке, цени хране, смањење тржишта као и пропадање прерадних капацитета.

На територији општине Неготин се налазе две Ветеринарске станице и две ветеринарске амбуланте. Ове амбуланте и станице врше и услужна вештачка осемењавања говеда и свиња.У области прераде сточарских производа на територији општине раде једна млекара и две кланице.

У области здравствене контроле и заштите сточног фонда активне су две ветеринарске станице.

Шумарство

Око једне трећине површине неготинске општине покривено је шумом. Од укупне површине под шумама, над 4.807ха газдују „Србијашуме“, преко Шумске управе Неготин, Шумског газдинства „Тимочке шуме“ из Бољевца, док су на 23.222ха шуме у приватном власништву (укупно око 38% територије Општине). **Постоји тренд повећања површине под шумама због депопулације села и напуштања пољопривредне производње.**

Површине под шумама су углавном концентрисане у западним и северозападним брдским деловима територије општине. Без обзира на то да ли је функција шума производна или заштитна, може се рећи да постоји велика разноликост (буква, храст, граб, јасен, врба и топола) у погледу врста дрвећа на овој територији. Такође, у склопу ливадске вегетације присутан је велики број врста лековитог биља, односно врста које представљају сировину за производњу лекова и козметичких препарата (пелен, велебиље, хајдучица, камилица, кичица, кантарион...). У неким сеоским подручјима постоји традиција у сакупљању ових сировина, али се осећа недостатак прерадних капацитета (сушара или погона за екстракцију) и институционално уређивање ових делатности.

Површина под шумама у општини износи 27.530 ха. Посечена дрвна маса, према статистици за 2010.годину, износи: 13.315 м3 лишћара и 254 м3 четинара.

На територији општине Неготин налазе се четири ловишта:

- **Дели Јован**, на источним деловима планинског масива Дели-Јована, површине око 5.000ха. Изузетно је богато различитим врстама дивљачи, од којих су најзначајнији јеленска дивљач и дивље свиње.
- **Алија**, налази се на простору око села Рогљева, Мокрања, Речке и Смедовца, укупне површине око 2.000ха, од чега преовлађују шуме (1.425ха), у њему се узгајају јелени лопатари и муфлони.
- **Вратна**, у непосредној близини села и манастира Вратна, површине 1.350ха, на око 360 ха узгаја се муфлонска дивљач, јелени и срнећа дивљач.
- **Ловиште "Неготинска Крајина"**, површине од 96.423 хектара којим газдује Ловачко удружење "Хајдук Вељко" Неготин. У свом саставу Ловачко удружење поседује модерну индустријску фазанерију, капацитета 15.000 фазанских пилића и хладњачу за складиштење дивљачи.

Пољопривредне задруге и удружења

На територији општине Неготин постоје и раде земљорадничке задруге „Уљарица“ Неготин, Пољопривредна задруга „Прахово“, Д.О.О. «Јеремић» Прахово, ЗЗ „Динковић“ Ковилово, ЗЗ „Пољокоп“ Јабуковац, ЗЗ „Радујевац“ Радујевац и ЗЗ „Врело“ Шаркамен које окупљају индивидуалне пољопривредне произвођаче ради обезбеђивања репроматеријала и пласмана пољопривредних производа.

У општини ради и Специјализована виноградарско воћарска винска земљорадничка задруга „Смедовац“, и ЗЗ „Крајинска винарска задруга“ Рогљево. Удружење воћара „Воћар“ из Карбулова окупља тридесетак чланова, већином из села

Карбулова. Чланови овог удружења углавном производе јабуке, брескве, крушке и шљиве. Превасходни задатак удружења воћара у наредном периоду је повећање обима производње, подизање нивоа квалитета воћа, изградња заједничког складишта са линијом за класирање и остварење заједничког наступа на тржишту.

Удружење одгајивача домаћих животиња „Хајдук Вељко“ Неготин такође функционише на територији Општине Неготин. Главни циљеви овог удружења су повећање сточног фонда и побољшање квалитета приплодног материјала на овој територији као и унапређење пласмана сточарских производа.

Друштво пчелара „Хајдук Вељко“ Неготин, је једно од најстаријих у земљи. Удружење пчелара поседује пословну зграду у улици Кнеза Михајла бр. 13 у Неготину, која уз адаптацију може бити адекватан простор за продају пчелињих производа и неготинских вина, тако да би се на једном месту могли наћи познати производи из општине Неготин. У 2011. години Друштво пчелара „Хајдук Вељко“ Неготин имало је 74 члана. Захваљујући, пре свега, субвенцијама за пчеларе које даје општина Неготин, али и активностима Друштва, број чланова у 2012. години повећан је и у овом тренутку имају 110 чланова, што их сврстава у сам врх српског пчеларства односно међу десет највећих пчеларских организација у Србији. Чланови Друштва поседују око 6200 кошница са просечном укупном годишњом производњом од око 120 тона меда.

У септембру 2013 године поцела је реализација пројекта „Дунавска кућа меда,, који се финансира делом из општинског буџета а делом из средстава ЕУ и Аустријске развојне агенције АДА. Овим пројектом предвиђена је реконструкција и опремање поменуте пословне зграде удружења пчелара „Хајдук Вељко” из Неготина, едукација пчелара у општинама Неготин, Кладово, Бор и Зајечар као и обука о пчеларству незапослених лица како би стекли неопходна знања за самозапочљавање путем пчеларства.

Општина Неготин је богата лековитим биљем и шумским плодовима. Сакупљање, гајење и прерада лековитог биља и шумских плодова је развојна могућност општине коју треба искористити у наредном периоду. На територији општине Неготин активно је и удружење „Тимијан плус“ чији се чланови баве узгајањем лековитог биља. Активности удружења су едукација заинтересованих узгајивача лековитог биља као и помоћ при пласману лековитог и зачинског биља. Обезбеђена је сушара за лековито биље и дестилатор који је инсталиран у Пољопривредној школи Општина Неготин кроз аграрни буџет помаже рад удружења пољопривредних производјаца

Образовне и саветодавне институције у области пољопривреде

Пољопривредна школа «Рајко Боснић» Буково постоји и ради већ 120 година. Поред образовног рада, бави се и сточарством, воћарством, а водећи је произвођач сорте грожђа тамјаника и чувеног вина тамјанике. У оквиру ове школе 2012.године формиран је „Центар за органску производњу Неготин“ . Активности овог центра „Центар се заснивају на промоцији саме идеје органске производње, са нагласком на

органичном винаградарству, промовисању региона Неготинске Крајине као идеалног амбијента за такав облик производње и промовисању пољопривредне.

Одељење Факултета еколошке пољопривреде, отворено 2013. године Ради у простору Пољопривредне школе у Букову, образује инжењере за производњу у области здравствено безбедне хране уз примену еколошких принципа и знањима базираним на новим технологијама која обухватају управљање, коришћење и очување природних ресурса уз економску добит, побољшање и унапређење социјалне структуре руралних средина.

Пољопривредна саветодавна и стручна служба Неготин има саветодавну улогу у пољопривреди, организује едукације пољопривредних произвођача, врши анализе земљишта, пружа стручну помоћ при формирању и раду удружења пољопривредника.

Туризам

Општина Неготин велики значај придаје развоју туризма који представља један од приоритета локалног економског развоја. Развој туризма уз релативно ниске инвестиције и брз обрт средстава доприноси локалном економском развоју стварајући нова радна места и услове за самозапосљавање у области сеоског туризма, угоститељства, хотелијерства, агенцијског пословања али и у области производње хране. Из наведених разлога, локална самоуправа даје подршку и пуно својих капацитета усмерава ка подршци пројеката у туризму.

Пракса је показала и то да је туризам област у коју су наши повратници из иностранства најспремнији да улажу о чему говоре бројни новоизграђени капацитети у самом граду али и у руралном подручју општине Неготин (мини хотели, преноћишта, ресторани, сеоски смештај, аутобуски транспорт).

Тренутно у општини Неготин има осам мањих хотела и преноћишта са укупно 134 собе и 289 лежаја док је у сеоском туризму активно ради 25 сеоских туристичких домаћинстава са укупно 80 соба и 240 лежаја у селима Рогљево, Рајац, Ковилово, Вратна...овај вид туризма полако постаје покретацка снага и стимуланс за задржавање локалног становништва у руралном подручју јер пружа могућност за допунску зараду и пласман локалних производа и услуга. кроз обједињену понуду у сеоском туризму

Богато културно наслеђе које укључује разноврсне туристичке мотиве почев од археолошких налазишта из доба Неолита, преко остатака Римске културе (археолошко налазиште Врело шаркамен), средњевековних манастира (Буково, Вратна, Короглаш) до споменика из новије историје (градске цркве, комплекс Мокрањчеве куће...), заједно са развијеним културним, музичким и етно манифестацијама (Мокрањчеви дани, сусрети села...), чине Неготин једном од најатрактивнијих туристичких дестинација у области културног туризма Источне Србије.

Из угла развоја туризма јако је важна чињеница да су виноградарство и винарство јако развијене гране пољопривредне производње у општини Неготин које представљају базу за развој винског туризма и јако атрактивних винских туристичких путева. Око 1000 хектара пољопривредног земљишта покривено је виноградима који се користе за производњу вина чија је традиција у овом крају дуга скоро 7 векова, а чувени комплекси винских подрума „Пимница“ у Рогљеву, Рајцу и Смедовцу представљају туристичке мотиве високог степена атрактивности.

Производња квалитетног жита, воћа и поврћа је такође веома развијена у општини Неготин тако да је вишак ових производа база за извозне пројекте у области производње здраве хране али и допуна у све развијенијој понуди у оквиру сеоског туризма.

Општина Неготин поседује велике области покривене шумама, богате лековитим биљкама, печуркама, шумским плодовима и дивљачи пружајући изузетне природне могућности за извоз специфичних еколошких производа као и за развој ловног, излетничког, планинског и свих осталих видова туризма који у себи садрже и примену еколошких принципа.

На територији општине Неготин послује више субјеката у области туризма а за промоцију је од стране Општине надлежна Туристичка организација општине Неготин. Поред општинске Туристичке организације у општини Неготин су активне и четири туристичке агенције као и више удружења (Друштво за еко рурални туризам ДЕРТ, Асоцијација за наутички туризам Михајловац АНТМ, Ловачко удружење и друга).

У општини Неготин одржава се традиционално велики број манифестација а најзначајније од њих су: Мокрањчеви дани, Међународни Сајам меда и вина, Дан Дунава и многе друге о којима се може информисати на сајту општине Неготин и Туристичке организације општине Неготин.

Туризам карактерише добар потенцијал природних и радом створених вредности. Изузетно богато културно-историјско наслеђе, природне одлике, површина под посебним режимом заштите, релативно добри смештајни капацитети, терени за спортско рекреативне активности, добра су основа за развој туризма. Туристичку понуду карактерише још увек недовољно развијена ванпансионска понуда али и пуно активности на развоју сеоског, винског, културног као и туризма на Дунаву. Становништво још увек нема довољно знања за пружање услуга у туризму, тако да су потребне активности које би унапредиле њихово знање и побољшале квалитет њихових услуга и промоцију локалних туристичких производа. Такође потребно је унапредити саобраћајну и туристичку сигнализацију као поставити мини инфо пунктове у руралним подручјима који могу пружити потпуне информације о туристичкој понуди општине и све друге потребне сервисне информације. У руралним подручјима могуће је развити локације на којима туристи могу да купе или пробају домаће производе, дегустирају храну и пиће

Досадашње активности локалне самоуправе у области руралног развоја

Имајући у виду потебе локалног становништва и водећи рачуна да квалитет живота свих становника општине Неготин буде што је могуће изједначенији, локална самоуправа је у претходним деценијама као и данас, водила рачуна да равномерно усмерава средства у развој самог града Неготина али и у сеоске месне заједнице у руралним подручјима општине.

Захваљући таквом концепту, свих 38 сеоских насеља повезано је асфалтним путевима, укључено у систем снабдевања електричном енергијом, укључено у организовану здравствену заштиту кроз систем сеоских амбуланти и здравствених станица а велики део њих има изградјене сеоске водоводе. Систем основног образовања спроводи се кроз рад подручних одељења у селима а културни живот села подржава се кроз финансирање рада локалних културно уметничких друштава и реновирање сеоских домова културе.

У циљу рационалног коришћења пољопривредног земљишта од 2007.године , се ради годишњи Програм заштите, уредјења и коришћења пољопривредног земљишта у општини Неготин. Овај програм има значајан утицај на унапредјење квалитета управљања пољопривредним земљиштем што је један од битних предуслова укупног развоја у руралним подручјима.

Подршка локалној пољопривредној производњи пружа се кроз мере за субвенционисање дефинисане у Програму за расподелу средстава намењених развоју пољопривреде у општини Неготин.

Програмом расподеле средстава аграрног буџета распоређена су средства из буџета општине Неготин. Ова финансијска средства издвајају се од 2006. године и намењена су унапређењу сточарства, виноградарства и винарства, воћарства, ратарства, повртарства, набавци пољопривредне механизације и опреме за наводњавање. У 2010. год. уводе се подстицаји за развој пчеларства пчеларства. а од 2011.године део средстава намењен је унапређењу квалитета понуде сеоских туристичких домаћинстава.

С обзиром да је пољопривредна механизација у газдинствима била застарела, Општина је обезбедила средства за рефундирање дела финансијских средстава за куповину нове пољопривредне механизације. На овај начин је 377 газдинства обновило пољопривредну механизацију и опрему.

У периоду од 2006-2011. године Општина је финансирала прво осемењавање говеда и свиња. Тиме је обезбеђено повећање сточног фонда и побољшан квалитет приплодних грла. У наведеном периоду Општина је унапредила рад удружења винара, пчелара и воћара.

На овај начин више од 2000 активних пољопривредних газдинства на територији општине Неготин је унапредило пољопривредну производњу на својим газдинствима. Такође је стимулисан рад гранских удружења и интензивирана регистрација пољопривредних газдинстава

Општина Неготин је до сада реализовала и неколико пројеката у оквиру ГИЗ КВД пројекта „Локални економски развој у региону Дунава”. Ови пројекти су осим подршке локалном економском развоју, имали позитиван утицај на рурални развој општине Неготин кроз подршку развоју сеоског туризма, воћарства и виноградарства и

гајења лековитог биља. Општина Неготин је учествовала и у ГИЗ-овом пројекту „Сертификација рурално сензитивних општина" у коме је дефинисана као локална заједница која спада у ред оних које усмеравају пуно својих ресурса ка руралном развоју и добила смернице за даљи развој у овој области које су примењене и у изради и садржају ове Стратегије.

У току 2013. године, такође у сарадњи са ГИЗ-ом и Министарством пољопривреде почео је пројекат комасације пољопривредног земљишта. Почетком маја 2013. године, општина Неготин је одабрана као једна од 7 пилот општина у оквиру пројекта „Рурални развој - Ефикасно управљање земљиштем“ за спровођење пилот пројекта „Комасација и борба против напуштеног земљишта“. Пројекат реализује Немачка организација за међународну сарадњу ГИЗ а финансира га Европска унија са 2,78 милиона евра, Министарство за економску сарадњу Немачке – 1 милион евра и 100.000 евра Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде републике Србије. Подручје предвиђено за пилот пројекат обухвата површину од 283 ха, у КО Радујевац. Буџет пилот пројекта за комасацију у општини Неготин износи 7.495.665,00 динара.

Такође наставља се са пројектима у области социјалне заштите у руралним подручјима

У складу са садржајем Стратегије локалног одрживог развоја (СЛОП) у наредном десетогодишњем периоду планирају се активности везане за унапређење путне, енергетске и комуналне инфраструктуре у руралним подручјима као и подршку сеоском туризму и различитим видовима пољопривредне производње, унапређењу знања и удруживању локалних произвођача и свих субјеката који имају утицаја на рурални развој.

Од момента усвајања СЛОП до периода израде Стратегије руралног развоја, Општина Неготин је покренула неколико пројеката у области унапређења локалне путне и комуналне инфраструктуре, израде потребне планске и техничке документације, социјалне заштите, туризма и прекограничне сарадње што све битно доприноси унапређењу укупне економске ситуације у општини али и унапређењу руралног развоја.

Како би се што боље и прецизније дефинисали проритети у области руралног развоја општине Неготин у будућем периоду и дефинисале потребне мере за даље унапређење ове области, Радна група за израду Стратегије је креирала прилозену SWOT анализу

СВОТ АНАЛИЗА / УНАПРЕЂЕЊЕ РУРАЛНОГ РАЗВОЈА У ОПШТИНИ НЕГОТИН

СНАГЕ

Природни ресурси

Геостратешки положај, пољопривредно земљиште, клима, рељеф, стање животне средине.

Бројност руралних насеља

Ловни и туристички потенцијали

Традиција и искуство у пољопривредној производњи, социјалном и културном сектору, образовању

СЛОП

Постојање удружења

Дијаспора (капитал, људски ресурси, пословни контакти..)

Разновсна пољопривредна производња

Пољопривредна саветодавна служба

Републичке субвенције

Аграрни општински буџет

Програм управљања земљиштем у државној својини

Културно историјско наслеђе

Активан културни-етно живот локалног становништва

Нове акције у области заштите животне средине (управљање отпадом)

СЛАБОСТИ

Депопулација (миграције из села у градове – иностранство)

Старосна структура становништва

Образовна структура становништва(неинформисаност, конзервативан став, склоност традиционалној производњи, неиновативност)

Непостојање матичне пољопривредне службе

Мали број корисника републичких субвенција

Мали број регистрованих пољопривредних газдинстава

Компликоване и скупе административне процедуре (оснивање фирме, катастар, грађевинске и употребне дозволе)

Неповерење у мере подршке због краткорочности и недоследности

Мале количине пољопривредне производње, смањење стоцног фонда

Незадовољавајуће стање путне и комуналне инфраструктуре

Недовољно уређен катастар, уситњеност парцела

Недостатак складишних и прерадних капацитета

Недовољни резултати задруга у обједињавању набавке и пласмана пољопривредних производа

Удаљеност од великих тржних центара

Недовољне активности на брендирању локалних производа, општине, региона...

Низак ниво еколошке свести локалног становништва

МОГУЋНОСТИ

Увођење и проширење мера за задржавање и враћање становништва у рурална подручја подршка младима, агро буџет, предузетништво у руралним подручјима...)

Унапређење информисаности становништва о новим трендовима у пољопривреди

Промоција општине, брендирање

Унапредњење стања у области наводњавања

Промоција регистрације пољопривредних газдинстава

Реализација комасације целе општине

Подршка удруживању

Подршка прерадним капацитетима (гаранцијски фонд, аграрни буџет)

Дефинисање локалних сеоских депонија

Промоција еколошког понашања

Појачан инспекцијски надзор, санкционисање нееколошког понашања

ПРЕТЊЕ

Отпор локалног становништва променама

Економска немотивисаност

Неприлагођеност стимулативних мера

Недостатак средстава за систем наводњавања неготинске низије

Конзервативан начин размишљања, инертност , лењост, страх од ризика

Гаранцијски фонд- законска регулатива

Аграрни буџет- ограничена средства

Ниска еколошка свест свих актера

Ниске казне, отпор санкцијама

ПРЕДЛОГ Листе приоритетних програма и мера

Приликом избора мера руралног развоја, пројектни тим је имао у виду резултате укупне СВОТ анализе за посматрану руралну територију, узимајући у обзир карактеристике кључних ослонаца руралног развоја, правце и приоритете развоја општине, који су дефинисани Стратегијом локалног економског развоја општине Неготин као и опште циљеве руралног развоја наведене у уводном делу Стратегије руралног развоја.

Уважавајући све уочене слабости, а користећи идентификоване потенцијале-погодности, као и дефинисане опште циљеве руралног развоја, пројектни тим је прво одредио Приоритетне циљеве руралног развоја општине Неготин, а потом и мере којима се ти циљеви могу постићи уз коришћење расположивих ресурса, чиме се могу побољшати услови живота на руралном подручју, како би се становништво мотивисало да остане на тим просторима и развија их.

Мере руралног развоја односе се на унапређење руралне економије, коју чине сем примарне производње и друге привредне гране чије је обављање могуће у руралним срединама, а којима се значајно може допринети побољшању финансијске ситуације становника руралних насеља.

Боље коришћење природних потенцијала као и културно-историјског наслеђа најбрже би допринело економском развоју. У циљу повећања разноликости руралне економије, потребно је фокусирати се на промоцију оних активности којима се могу бавити становници руралних подручја, а да се од њих најбрже може остварити економска корист. Ту се пре свега мисли на традиционалну пољопривредну производњу производњу, карактеристици за подручје Неготинске крајине (сточарство, ратарство, винарство, пчеларство..) али и на традиционалне занате, израду рукотворина и др. Развој ових активности подразумева додатну обуку и доквалификацију руралног становништва у технологији производње и у покретању властитог бизниса.

Као главна подручја деловања у области унапређења руралног развоја општине Неготин, одређени су следећи **приоритетни програми** :

1. Повећање конкурентности пољопривредне производње

Мере имплементације

- подршка улагањима у производне и прерађивачке капацитет
- подршка пласману пољопривредних производа
- подршка удруживању пољопривредних произвођача и њиховим заједничким активностима

- оснивање гаранцијског фонда
- реализација комасације на целој територији општине
- реализација пројеката у области наводњавања
- унапређење знања локалног становништва о новим трендовима у пољопривреди

2. Повећање и диверзификација запослености и извора прихода на руралним подручјима

Мере имплементације

- унапређење знања локалног становништва о могућностима привређивања у руралном подручју
- подршка преласку на органску, био и друге видове неконвенционалне пољопривредне производње
- подршка креирању комплексне руралне туристичке понуде (повезивање сеоског, винског, ловног и других видова туризма)
- поједностављење процедура у области оснивања фирми
- подршка регистрацији пољопривредних газдинстава
- јачање предузетништва и микробизниса на руралном подручју
- подршка улагању становништва из Дијаспоре у област руралног развоја
- подршка активносима на промоцији општине и брендирању локалних производа
- подршка међуопштинској/регионалној сарадњи у области руралног развоја, брендирања и промоције ширег региона

3. Задржавање становништва у руралном подручју кроз унапређење квалитета живота локалног становништва

Мере имплементације

- даље унапређење стања путне и комуналне инфраструктуре у руралним подручјима као и савременог система веза
- унапређење социјалне и здравствене заштите руралног становништва

- унапређење образовања и културног живота становништва у руралном подручју
- подршка активностима младих и жена у области самозапошљавања у руралном подручју
- реализација пројеката којима се решавају еколошки проблеми
- унапређење еколошке свести руралног становништва

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Интензиван и просперитетан рурални развој није могућ без **повећања конкурентности пољопривредне производње** што пре свега подразумева већа улагања у пољопривредну производњу, модернизацију пољопривредних имања али и у унапређење знања локалних произвођача и подршке њиховом удруживању у производњи и пласману пољопривредних производа

Без обнове дотрајале механизације, подизања нових објеката у сточарству, повртарству и прерађивачких капацитета, није могуће осигурати повећање дохотка који настаје у пољопривредној производњи и који је један од главних мотива за останак становништва на одређеном руралном подручју. Дугогодишњи неповољни услови за рентабилно пословање пољопривредне производње, допринели су слабљењу инвестиционе моћи како пољопривредних произвођача, тако и пољопривредних организација на свим нивоима. Поред тога, неповољни услови кредитирања код пословних банака, смањују могућност задуживања пољопривредних произвођача, под условима који могу осигурати враћање кредитних средстава.

Повећање конкурентности пољопривредне производње подразумева модернизацију пољопривредне производње кроз увођење нових технологија, развој нових производа, смањење трошкова производње и тд. За подстицање оваквих промена треба подржати све активности у области информисања и едукације пољопривредних произвођача као и стимулисати сарадњу међу пољопривредним произвођачима унутар појединих области пољопривредне производње (повртарство, воћарство, виноградарство, пчеларство, цвећарство...), на општинском и регионалном нивоу.

Промоција пољопривредних производа може се одвијати путем сајмова, различитих локалних манифестација, изградом маркетинг планова, организацијом посета. На тај начин успостављају се блиски односи између произвођача и потрошача, али се потрошачима шаље порука о квалитету локалних производа и о специфичним методама узгоја и прераде, који морају бити у складу са прокламованим принципима заштите животне средине.

У циљу спровођења ове мере потребно је анимирати и све угоститељске објекте, хотеле, продавнице брзе хране, да се овим производима снабдевају од локалних произвођача, јер на тај начин промовишу локалне производе и јачају руралну економију. Такође, неопходно је да локална самоуправа, преко аграрног буџета, настави са подршком регистрованим пољопривредним газдинствима у обезбеђивању новчаних средстава за инвестиције у модернизацију пољопривредне производње увођење нових технологија, развој нових производа смањење трошкова производње и удруживање пољопривредних произвођача у циљу унапређења производње и пласмана пољопривредних производа.

Веома је важно да се на нивоу општине реализују пројекти од општег значаја за целу територију општине почев од израде планске документације, унапређења инфраструктуре до комплетирања комасације на целој територији општине и увођења система за наводњавање.

Повећање и диверзификација запослености и извора прихода на руралним подручјима је приоритет за чију реализацију је неопходно унапређење знања локалног руралног становништва о бројним могућностима које пружају локални рурални ресурси.

И ако се из свега до сада изнетог, за пољопривредну производњу на територији општине Неготин може рећи да је диверзификована, степен њене диверзификације, обима и квалитета још увек није довољно висок нити је као такав успео да успори и спречи негативне развојне трендове у руралном подручју. За повећање и диверзификацију запослености и извора прихода на руралним подручјима поред финансијских стимуланса, потребна је и отвореност и спремност локалног становништва да прихвати оне развојне процесе који су применљиви на локалном нивоу и који пружају могућност унапређења локалне производње.

Отвореност и спремност локалног становништва потребна је и у области успостављања сарадње у области руралног развоја и ван локалних општинских оквира - на међуопштинском и регионалном нивоу.

На локалној самоуправи је да у уквиру своје надлежности делокруга рада подржи преоцесе везане за поједностављење процедура у области оснивања фирми, регистрацији пољопривредних газдинстава, јачање предузетништва и микробизниса на руралном подручју.

Посебно важне су све активности које локална самоуправа спроводи у циљу анимирања **Дијаспоре** за улагање у област руралног развоја јер ова социо - економска категорија становништва још увек није нашла своје адекватно место и улогу у руралном развоју општине Неготин упркос изузетним људским и финансијским ресурсима који је карактеришу.

Како ни један развојни процес, без обзира на свеобухватност, комплексност и осмишљеност стратешког приступа није могућ без људских ресурса, тако ни све мере креиране у циљу унапређења руралног развоја нису могуће без активног укључења становништва у развојне процесе. Зато је пре свега **неопходно задржати локално становништво у руралним подручјима** или стимулисати његов повратак у та подручја као предуслов сваког даљег развоја руралне територије.

Да би се овај приоритетни циљ могао остварити, потребно је стално радити на спровођењу мера које доприносе изједначавању статуса и квалитета живота становништва у урбаном и руралном подручју. Ту се пре свега мисли на мере везане за унапређење инфраструктуре, социјалне и здравствене заштите, образовања, унапређења животне средине и процесима самозапошљавања локалног становништва,

Ово подразумева реализацију релевантних програма и пројеката којима локална заједница мора посветити посебну пажњу због позитивног утицаја на рурални развој општине.

Имајући у виду све до сада изложено, почев од већ реализованих програма и пројеката, преко усвојених докумената и свих њима планираних активности као и расвојене свести о потребама и потенцијалима руралних области, може се закључити да ће локална самоуправа општине Неготин у сарадњи са локалним становништвом, наставити са усмеравањем расположивих ресурса на рурални развој општине.

Радна група за израду Стратегије руралног развоја

1. Ђорђевић Маријана, Одељење за друштвене делатности, привреду и развој, Канцеларија за локални економски и рурални развој, координатор
2. Стојановић Слађана, Одељење за друштвене делатности, привреду и развој, Канцеларија за локални економски и рурални развој, заменик координатора
3. Вела Благојевић, члан Општинског већа, члан
4. Миле Игњатовић, члан Општинског већа, члан
5. Матић Александра, Одељење за друштвене делатности, привреду и развој, Канцеларија за локални економски и рурални развој, члан
6. Поповић Мартин, Одељење за друштвене делатности, привреду и развој
7. Дијановић Слободан, шеф Службе за заштиту животне средине, члан
8. Никић Дејан, Удружење одгајивача домаћих жиботиња, члан
9. Драгослав Илић, удружење винара, члан
10. Никић Зоран, Мрежа за рурални развој
11. Владица Гавриловић, ПССС Неготин

Неготин, децембар 2013